

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostor:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 15. novembra (November 15), 1932. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 270

HOOPER POVABIL ROOSEVELTA NA KONFERENCO

V telegramu poziva novprijateljnega predsednika in voditelja demokratske stranke na sodelovanje pri reševanju vprašanja zavezniških dolgov. Roosevelt se ni odzval na povabilo.

Yuma, Ariz., 14. nov.—Predsednik Hoover je ustvaril precedent, ko je včeraj v telegramu povabil svojega naslednika Roosevelta na konferenco, na kateri naj bi se razpravljalo o bodoči politiki ameriške vlade v zvezi s vprašanjem vojnih dolgov, svetovne ekonomske stabilnosti in razorožitve.

Konferenca naj bi se odprla v Washingtonu koncem tega tedna. Udeležili naj bi se sestane tudi demokratski voditelji v kongresu, ki bodo usmerjali vladno politiko v prihodnjih štirih letih.

Hoover v telegramu poudarja, da je nota britske vlade, katero je angleški poslanik v Washingtonu izročil državnemu tajniku Stimsonu, ustvarila novo situacijo v mednarodni politiki. V tej noti je Velika Britanija odločno naglasila potrebo po reviziji obstoječih pogodb in dogovorov, ki se nanašajo na vojne dolge, zato pa je urgirala takojšnje sklicanje konference, na kateri naj bi se diskuziralo o tem vprašanju. Velika Britanija je v noti izjavila, da ne bo mogla poravnati svojih obveznosti, ki zapadejo 15. decembra. Te obveznosti znašajo \$95,000,000. Akcijo Velike Britanije podpirajo Francija, Italija, Poljska in nekatere druge evropske države. Pričakuje se, da bodo tudi te v kratkem obvestile ameriško vlado, da ne morejo poravnati svojih obveznosti v Ameriki.

Albany, N. Y., 14. nov.—Novoizvoljeni predsednik Roosevelt ni odgovoril na brzojavko predsednika Hooverja, v kateri ga slednji vabi na konferenco v Washington, na kateri naj bi se razpravljalo o uredbi vprašanja zavezniških dolgov Ameriki. Hoover je zaenot poslal Rooseveltu kopijo note, katero je britska vlada naslovila ameriškiemu državnemu tajniku Stimsonu. Kaj bo Roosevelt storil, še ni znano. Očitno je, da ga je povabilo spravilo v zadrego, ker smatra, da sedanjí čas ni primeren za diskuzijo o vprašanju vojnih dolgov.

Življenje ob štirih centih na dan

"Skrh" jeklarščke družbe za brezposelnice. — Tovarna človeške miselnosti.

Lackawana, N. Y. — Žive so slike bede v tem jeklarskem mestecu, katerega dominira Bethlehem Steel kompanija in od katere je odvisna pretežna večina prebivalstva. Posebno med oddeljenimi in na industrijsko smetisce vrženimi delavci, ki morajo živeti ob štirih centih na dan.

V decembru bo leto dni, odkar je ta jeklarska družba naznanila svetu, da ne bo v tem mestu stradal noben brezposeln delavec, ker bo ona gledala za njih blagostanje.

Kako je uresničila to svojo humanitarno obljubo je razvidno iz splošnih razmer v tem mestu, predvsem pa s slike, katere se odpira človeku, ko se približa stari, zapuščenim tovarni na Gildridge cesti, v kateri prebiva 70 brezposelnih jeklarskih delavcev. Tovarno jim je odkazal mestni welfare department, jim oskrbel — šest postelj in potrošni za njih oskrbo po štiri cente na dan. Streha tovarne je razbita, poslopje brez plina, vode in elektrike.

Radi podhranjenosti in velike nesigurnosti se med njimi našlo štiri proletarska bolezen —

Moskva odgovarja britski vladi

Zanikuje obdolžitve, da je Stalin odgovoril na "gladovni pohod" na London in da podžiga na civilno vojno v Indiji. Izvestija žigosa protisovjetske propagande v Veliki Britaniji.

Moskva, 14. nov. — Izvestija, uradno glasilo centralnega eksekutivnega komiteja sovjetske republike, ostro napada britske policijske in vojaške avtoritete, ker namigujejo, da je Stalin, diktator sovjetske Rusije, odgovoren za "gladovni pohod" na London, ki je rezultiral v krvavih izgreduh, in za podžiganje na civilno vojno v Indiji.

Sovjetski list poudarja, da je prelom trgovinskih stikov med Veliko Britanijo in Rusijo odprta obširni protisovjetski propagandi in da so britski voditelji napeli vse sile, da preprečijo izboljšanje odnosov med Sovjetsko unijo in Združenimi državami.

"Dejstvo, katerega ne zanikamo, je, da Stalin ni samo voditelj sovjetskega proletariata, pač pa milijoni delavcev in kmetov v ostalih državah vidijo v njem svojega voditelja," piše Izvestija. "Ali naj to potem pomeni, da je Stalin odgovoren za ustavitve obrata v Fordovih tovarnah in za Insullov škandal ter za izpodrivanje britske tekstilne industrije v Indiji po Japoncih? Vse take obdolžitve so plod sovražne propagande proti sovjeto v Veliki Britaniji in so brez vsake podlage."

Poročilo, katerega je dopisnik Izvestije v Londonu poslal v Moskvo, se glasi, da so britske avtoritete naročile svojim agentom v Rigi, naj fabricirajo dokumente in drugi material, potemtudi katerega naj bi svet informiral, da je komintern (tretja internacionala), kateri načeljuje Stalin, organizirala demonstracije brezposelnih v Londonu in drugih mestih in agitacijo za civilno vojno v Indiji.

Velika nesreča v angleškem premogovniku

24 rudarjev postalo žrtev eksplozije. Vzrok razstrelbe ni znan.

London. — Eksplozija v premogovniku Edgemoor Colliery Co. zadnjo soboto je zahtevala življenja 24 rudarjev, enajst je bilo ranjenih, štiri pa še pogrešajo.

V premogovniku je delalo, ko se je pripetila eksplozija, nad sto rudarjev, od katerih se jih je 75 rešilo. Šest ljudi je dobilo manjše poškodbe pri opravljanju reševalnega dela.

Skoro vsi ubiti rudarji so bili družinski očete in zapuščajo veliko število otrok. Kaj je povzročilo eksplozijo, še ni bilo ugotovljeno.

Žrtve orkana na Kubi upočleno Camaguey, Kuba, 14. nov. — Provinca Camaguey nudi žalostno sliko pustošenja in razdejavanja, ki ga je povzročil katastrofalni orkan.

Nesreča je zahtevala nad 2.500 žrtev, se glase uradna poročila. Toliko trupel so namreč že oblasti upepelile med razvalinami z namenom, da preprečijo nalezljive bolezni. Samo v mestu Santa Cruz del Sur je orkan ubil najmanj 1.500 oseb.

Nad sto oseb je izvršilo samomor iz žalosti in obupa nad izgubo svojih sorodnikov. Na tisoče ljudi je brez strehe, ker jim je orkan uničil vse. Vlada je mobilizirala vse svoje sile za olajšanje bede med prebivalstvom v prizadetih krajih.

Jetika. Tudi drugim brezposelnim se veliko bolje ne godi, ker jih mesto ne more podpirati, kar je tudi zasluga jeklarske korporacije, ki je na davčni "stavki". Valed tega mesta nima denarja niti za plačevanje uslužbencev. Družba zahteva znižanje davkov in je šla z zadetimi pred sodišče.

ODKRITJE ZLA-TEGA POLJA V AVSTRALIJI

Strokovnjaki pravijo, da polje vsebuje dovolj zlata za kritje narodnega dolga. Številne ekspedicije na poti v puščavo.

Sydney, Avstralija, 14. nov. — Na stotine ljudi se je v pohlepu po bogastvu napotilo proti puščavi v centralni Avstraliji, kjer je bilo odkrito bogato zlato polje.

Ta puščava, ki je večja kot država Texas, je bila doslej kraj, katerega so se belopolci izogibali, toda sedaj je na poti najmanj šest ekspedicij z aeroplani, motornimi truki in kamelami proti pokrajini, kjer upajo, da jih doleti sreča. Ti ljudje stavljajo svoje življenja v nevarnost, a se ne zmenijo za to v svojem pohlepu po dragoceni kovini.

Strokovnjaki pravijo, da polje vsebuje dovolj zlata za kritje narodnega dolga Avstralije, ki znaša krog pet milijard dolarjev. Na vsako tono izkopanega materiala pride od 5 do 28 unc zlata.

Zlato polje se nahaja 400 milj. zapadno od Alice Springsa, najbližje človeške naselbine, in tisoč milj od Adelaida, najbližjega velikega mesta. V pokrajini prevladuje tropična vročina in deževna sezona traja le dva meseca v letu. Zlatolasci morajo dovažati vodo iz oddaljenih krajev in so izpostavljeni smrtnim pikom od strupenih muh in drugega mrčesa.

18 ljudi izgubili življenje, ko se je zrušila poljska pivovarna. Vozila, Poljska, 14. nov. — Osemnajst oseb je bilo ubitih in 17 težko ranjenih, ko se je včeraj podrla pivovarna Haderbush & Schiele Co. in je zidovje padlo na sraven stoječe poslopje.

Nadstropja pivovarne so se zrušila radi velike teže jecmena in hmelja. Lastniki so pričakovali velika naročila iz Amerike v mnenju, da bo prohibicija v kratkem odpoklicana, in so se dobro založili z materialom za varjenje piva.

Stanovaleci v bližnji hiši so vsi spali, ko je zidovje pivovarne padlo nanje in jih pokopalo pod seboj.

Žrtve orkana na Kubi upočleno Camaguey, Kuba, 14. nov. — Provinca Camaguey nudi žalostno sliko pustošenja in razdejavanja, ki ga je povzročil katastrofalni orkan.

Nesreča je zahtevala nad 2.500 žrtev, se glase uradna poročila. Toliko trupel so namreč že oblasti upepelile med razvalinami z namenom, da preprečijo nalezljive bolezni. Samo v mestu Santa Cruz del Sur je orkan ubil najmanj 1.500 oseb.

Nad sto oseb je izvršilo samomor iz žalosti in obupa nad izgubo svojih sorodnikov. Na tisoče ljudi je brez strehe, ker jim je orkan uničil vse. Vlada je mobilizirala vse svoje sile za olajšanje bede med prebivalstvom v prizadetih krajih.

Jetika. Tudi drugim brezposelnim se veliko bolje ne godi, ker jih mesto ne more podpirati, kar je tudi zasluga jeklarske korporacije, ki je na davčni "stavki". Valed tega mesta nima denarja niti za plačevanje uslužbencev. Družba zahteva znižanje davkov in je šla z zadetimi pred sodišče.

Jetika. Tudi drugim brezposelnim se veliko bolje ne godi, ker jih mesto ne more podpirati, kar je tudi zasluga jeklarske korporacije, ki je na davčni "stavki". Valed tega mesta nima denarja niti za plačevanje uslužbencev. Družba zahteva znižanje davkov in je šla z zadetimi pred sodišče.

Kanada se zavzela za brezdomce

Plačevala jim bo po \$12 na mesec. Naraščanje brezposelnosti.

Ottawa, Kanada. — Federalna vlada je te dni naznanila, da bo prevzela skrb za vzdrževanje brezdomcev tekom zime. Za njih oskrbo bo prispevala po \$12 na mesec. Događ so v ta namen prispevale tudi provinčne in občinske vlade, paznanilo federalne vlade pa pomeni, da bo stroške sama trpela.

Administracija te pomožne akcije bo v rokah vladnih pokrajinskih komisij. Vlada nastavi po tri osebe za vsako provinco, za načelnika pa je imenovala dr. W. J. Blacka, katerega si je izposodila od Canadian National železnice. S komisijo bodo sodelovale tudi provinčne vlade.

V pomožni akciji so do vrata zakopane vse provinčne vlade. Brezposelnost še vedno narašča. Ontarijski minister za javno blaginjo je rekel, da je pomožna akcija postala "gigantični biznis". Ontario bo potrošila tekom zime nad 18 milijonov, ali več kot v fiskalnem letu 1930-1931.

3500 samcem, ki so zaposleni pri gradnji cest v severnem delu province, je vlada zvišala "placo" od \$7.50 na \$10 na mesec, poleg hrane in stanovanja v kempah.

Provinčna vlada je tudi obvestila občine, da lahko z njeim posredovanjem nabavijo obleko direktno od podjetnikov po cenah na debelo, kar bi pomnilo znatno redukcijo stroškov.

Sovjeti apelirajo na varčevanje z zlatom.

Moskva, 14. nov. — "Večernaja Moskva" je začela kampanjo proti rabi zlata za piombiranje zob. List poziva ruske mase, naj "ne skrivajo zlata v ustih", kajti to zmanjšuje možnost importiranja strojev, ki jih mora sovjetska vlada plačati v zlatu. List domneva, da Rusija porabi letno pet ton zlata za krpanje gnilih zob. To je velika potratna dragocena kovina, ki se lahko nadomesti z neko novo kovinsko zmesjo, katero so pred kratkim razvili sovjetski znanstveniki.

KALIFORNIJA PODVZELA AKCIJO PROTI BEDI

Zrtvam brezposelnosti bo pomagala na treh frontah.

Sacramento. — (FP) — Governor Rolph je te dni naznanil, da bo država podvzela večjo akcijo za lažjenje bede med žrtvami brezposelnosti. Objavil je tudi načrt pomožne akcije za prihodnjih šest mesecev.

Brezposelnost "romarje", ki pridejo iz drugih držav, bo država poslala v delavske kempe, katerih ima 25. V njih je prostora za sedem tisoč. Kempe so v gozdovih in gorah, kjer bodo polovljeni brezdomci delali polta in steze in gradili druge pravne proti gozdnim požarom. Plače ne bodo prejemali nobene, imeli bodo le bivališča v šotorih in pa hrano v vrednosti 38 centov na dan. Te kempe so nekakšne kaznilnice. "Kandidatom" bodo dali na izbiro: ali v kemp ali ven iz države.

Druga točka programa je zaposlitev brezposelnih družinskih očetov pri javnih delih, kolikor bo to mogoče. Delali bodo po tri dni na teden in prejeli po štiri dolarje na dan.

Tretja točka je zbiranje in razdeljevanje živeža, večinoma poljskih in vrtnih pridelkov, za katere ni trga. Država jih bo skušala dobiti od farmerjev zastoj ali pa plačala le nominalno ceno za kritje stroškov. S to stvarjo se bodo bavile milošinske organizacije, kar se delno še tudi vrti. V prihodnji šestih mesecih bodo ta sistem pomoči skušali le bolj razširiti. V državi je nad stotisoč družin, ki so v pomanjkanju.

Chile in Argentina podpisali trgovinski pakt.

Santiago, Chile, 14. nov. — Carinska vojna, ki je divjala več mesecev med ellako republiko in Argentino, je bila končana, ko je bila podpisana trgovinska pogodba med obema državama.

Pakt določa redukcijo carine na uvoz goveje živine iz Argentine, obratno pa je slednja unižala carino na uvoz lesa, sadja in nekatere rude. Nova pogodba vstopi v veljavo 15. novembra in bo trajala eno leto.

Nova odredba sovjetske vlade

Opustila bo veliko število pisarniških moči in jih postala na delo v tovarne in na polje.

Moskva, 14. nov. — Sovjetska vlada je naznanila, da bo krog 25,000 do 30,000 pisarniških delavcev transferirala iz uradov v tovarne in na kmetije.

Izprememba bo izvršena na bazi teorije, da se je zaeno z birokracijo v vladi razvila nespodobnost. Vsi uradi imajo preved pisarniških moči, kar ovira izvajanje ekonomskega programa.

Vsi pisarniški delavci bodo obveščeni dvanajst dni pred odslovitvijo. Njihova imena bodo vpisana v posebni seznam delavskih birojev, ki bodo določili nova dela. Krog pettisoč klerkov in knjigovodij bo poslanih na državne kmetije, ostali pa v tovarne. Vse državne organizacije v Moskvii so bile pozvane, naj reducirajo število pisarniških moči na bazi objavljene odredbe do 15. decembra.

Aretnice žilcarskih vojakov v Ženevi

Prišli bodo pred militaristično sodišče na obtožbo umora. Avtoritete pravijo, da so komunisti odgovorni za nesrečo.

Ženeva, 14. nov. — Dvanajset mladih žilcarskih vojakov je bilo včeraj tukaj aretiranih in odvedenih v zapore, kjer bodo čakali na obravnavo pred militarističnim tribunalom na obtožbo puntarskih aktivnosti. Ko je bilo včeraj mobilizirano vojaštvo proti delavcem, ki so oblikovali generalni štrajk, kar je posledica hudega zadnjega sredo, v katerih je bilo enajst civilistov ubitih, so obtoženi vojniki odrekli pokornostno svojim predpostavljenim. Dalje so uporni in obtoženi, da so pregovorili vojaško posadko na odločitve oročja, da so prepevali revolucionarne pesmi in osnačili oficirje, ki so odredili streljanje na civiliste, za morike.

Avtoritete pravijo, da so komunisti skovali zaroto in da so oni odgovorni za krvave incidente v Ženevi. Včeraj je bilo večje število komunističnih voditeljev aretiranih, dasi je med njimi mnogo takih, ki niso imeli nikakega opravka z izgredu zadnjih dni. Vlada jih bo najbrž izgnala iz dežele. Med aretiranimi je tudi Karl Herresheff, ameriški dijak, ki študira medicino v Ženevi. Njegov dom je v San Diego, Cal. On je bil odveden v zaporo na obtožbo, da je smel vojaške avtoritete in napadel nekega policaja.

Ženeva izgleda kot vojaško taborišče. Dva nadaljnja bataljona vojaštva sta prispela v mesto na pomoč policiji in vojaškim oddelkom, ker je nevarnost pred novimi izgredu velika. Vojniki in policaji so zastražili vsa javna poslopja in palačo Lige narodov.

V soboto so se vrstile v mesto velike svedanosti v počast delavskim žrtvam, ki so padle v bitki med policijo, vojaštvom in demonstranti zadnje sredo.

Leon Nicola, socialistični voditelj in urednik, ki je bil aretiran na obtožbo, da je podžigal na izgrede, je bil izpuščen iz zapora, ko je bilo zanj položeno poročstvo.

Neunijaki delavci zgradili Domkovo hišo.

Washington, D. C. — John Locker, glavni tajnik Sveta gradbenih uniij v distriktu Kolumbija, je nedavno izjavil, da je na podlagi poročil ugotovil, da so neunijaki delavci zgradili hišo delavskega tajnika Doaka v predmestju Washingtona. Doak je bil, predno ga je predsednik Hoover imenoval za načelnika zveznega delavskega departamenta, zakonodajni agent bratovščine železniških spremnikov.

PROPADANJE AMERIŠKEGA POLJEDELSTVA

Skupiček za pšenico in bombaž bo komaj pokrtil obresti farmerjskih dolgov.

Chicago. — Po sedanjih cenah pšenice in bombaža bo ves letošnji pridelek teh dveh glavnih produktov komaj zadostoval za kritje obresti na dolgove, pod katerimi ječi ameriški farmer. To je cena, katero plačujejo farmerji za privilegij, da smejo pridelovati živež za ves narod.

Po cenah z dne 15. oktobra — in od takrat se niso dosti spreminile — bi farmerji prešli za ves letošnji pridelek pšenice in bombaža okrog 600 milijonov; njih dolgovi pa znašajo po najnovejših poročilih zveznega poljedelarskega departamenta \$9,241,990,000.

Povprečne obresti na dolgova znašajo 6.1% ali skupaj na leto \$564,000,000, kar pomeni, da bi pšeničnim in bombažnim farmerjem ostalo le \$36,000,000 za kritje davkov, nabavo strojev in za delo. Samo mlavec stane farmerja od štiri do pet centov na bušel.

Pred dvema letoma so farmerji prešli za pšenico in bombaž \$1,191,000,000 ali skoraj polovico več kot bodo letos. V kakšnem položaju so bili v zadnjih par letih, je znano. Samo država Mississippi je v tem času zasajla 60,000 farm radi neplačanih davkov. Iz sedanjih cen pa je razvidno, da najhujše še pride.

Ce ne pride do moratorija na farmarske dolgove ali pa direktnega črtanja, je ni sile, ki bi v prihodnjem letu preprečila popoln bankrot bombažnih farmerjev na jugu in pšeničnih na srednjem zapadu. Če plačajo obresti, kar je vse bankrotne cenam nemogoče, ne bodo mogli plačati davkov; če plačajo davke, ne bodo mogli plačati obresti. V enem kot drugem služaju bodo prišli na boben, ob svojo farme.

Naj se zgodi karkoli, farmerji skoraj ne morejo biti na slabšem kot so. Radi ogromnega dolga in nizkih cen farme faktično niso njihove, ampak njih upnikov. Njih je le privilegij, da se smejo na njih mučiti in si beliti glave, kje bodo dobili denar za obresti in davke. Lastniško pravico do njih posestev imajo drugi — upniki, bankirji in zavarovalne kompanije.

Upniki jim lahko puste ta privilegij: obdelavati farme, kar se v mnogih slučajih tudi dogaja, ker ni mogoče vzeti tam, kjer nič ni. Ampak tudi "dobrodusnost" upnikov (ki je edino valed potrebe) ima svoje meje, ker prej ali slej morajo iti na kant pa sami. Vsi znaki tudi kažejo, da bosta šla v tem slučaju na kant oba — farmer in upnik.

Beda med delavskimi družinami narašča

Izdatki za podpiranje bližnjih se povečali v vseh večjih industrijskih mestih.

Washington, D. C. — (FP) — Nagli porast števila družin, ki so valed depresije zabredle v pomanjkanje in so odvisne od podpore javnih in privatnih dobrodelnih organizacij, je razviden iz poročila, ki ga je te dni objavil zvezni otroški biro.

Detaljnira poročila za zadnjih deset mesecev, ki so bazirana na podatkih, katere so poslale biroju dobrodelne organizacije, kažejo, da so se izdatki za pobljanje bede povečali od 75 do 145 odstotkov v primeri z lanskim letom. To velja za New York, Chicago, Buffalo, Cleveland, Detroit, Philadelphia, Boston, Pittsburgh in druga večja ameriška industrijska mesta.

Statistika dalje pokazuje, da prispevki iz privatnih virov padajo, dočim izdatki iz mestnih, državnih in federalnih skladov naraščajo.

"Vse naše sanje..." (Narisa! Jerger.)

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

Narodna skupščina dela

Ljubljana, 25. oktobra.

Skupščina, v kateri seditjo sami poslanci z Živkovčeve (edine) liste in ki imajo po 300 Din plače na dan, se je spet sestala k zasedanju. Vlada je pripravila nekaj osnovnih zakonov, o katerih se bo zdaj izražala skupščina. Kakor zmerom in kakor je tudi naravno, bodo vsi ti zakonski predlogi sprejeti. Najprej pa je skupščina potrdila vladni sklep, da podaljša veljavnost zakona o zaščiti kmetov za dva meseca, nakar bo predložen novi zakon o zaščiti kmetov ali bodo pa spet tega podaljšali. Med drugimi zakonskimi očitki bo predložen skupščini tudi zakon o občinah. O tem zakonu se je že govorilo, da bo predpisal spet občinske volitve. Obenem s to napovedjo pa je vlada že večkrat naglasila, da s kakim razpisom občinskih volitev ne bo pretrgala sedanje linije in da bo kot doslej prepredila vsako delo, ki ni v skladu s smerjo sedanje vladne politike. Z drugimi besedami: kakor pri skupščinskih volitvah tudi pri občinskih ne bo mogoče voliti svobodno (tajno) in tistih kandidatov, ki bi jih ljudstvo samo postavilo. Zakon bo torej sestavljen tako, da bodo pomenile volitve le formalno potrditev sedanjih občinskih uprav, ki so po večini imenovane od oblasti.

Ob sestanku skupščine se je vrnila tudi seja ministrskega sveta, na kateri so razpravljali o osnovnih načelih državnega proračuna za leto 1933-34. Zaradi govora po vsej državi, da bo vlada z novim proračunom spet znižala uradniške plače — ki so že zdaj beraško nizke — so režimski listi razglasili, da je izjavil finančni minister, da se uradniške plače nikakor ne bodo znižale.

Na eni izmed prvih sej Narodne skupščine je poslanec okrajja Laško, duhovnik prof. Pavlič spet imel govor, ki je skupščino zelo razburil. Kakor znano je, Pavlič s svojimi govori razburil že razne kroge. Razburil je že cerkvene kroge in razburil je vladne ljudi, zdaj te, drugič o — kakor pač nanese in kakor ga menda podkurijo. To pot je razburil vladne kroge. Govoril je o "novi prosvetni" politiki, ki se kaže v premeščanju vseh nezanesljivih državnih uradnikov posebno profesorjev, ki so jih v počitnicah premeščali kar na debelo. Razumljivo, da so njegove besede skupščino razburile, listi pa niso o tem poročali.

Padel pod vlak. — Dne 20. t. m. zvečer je našel nekdo hudo poškodovanega možkega ob progi blizu Poljčan. Obvestil je policijsko postajo, ta pa je poklicala zdravnika, ranjenca pa so prenesli v postajno čakalnico. Došli zdravnik je ugotovil hude poškodbe na nogi in roki, ki jih bodo morali v bolnici najbrž amputirati. Ranjenec je izpovedal, da je padel z vlaka, kjer je stal na pločniku. Je zavarovalni potnik banke Slavije, 40-letni Ivan Stefanovič, ki je prav tedaj hotel domov v Zbelovo k svoji družini. S prvim vlakom so ga prepeljali v mariborsko bolnico. Doma trepeče za njegovo življenje žena in deset otrok!

Belokrajnsko klet so otvorili v Ljubljani in sicer v Šiški. Klet je last zadruge "Belokrajnska klet", ki si je nadejala naloge, razpečevati belokrajnsko vino po Ljubljani in Sloveniji sploh. V kleti je prostora za več vagonov vina in je v njej že več prav velikih sodov belokrajnskega vina. To vino je po ljubljanskih gostilnah zelo priljubljeno in je verjetno, da se bo zdaj to vino še bolj prodajalo.

Umrli so: V Šmarjeti pri Velikem Ivanu Amal, pri Sv. Boštjanu blizu Dravogradu 82-letni Luka Preglar, v Marenbergu Marija Langeršek, v Vidmu ob Savi posestnik in mesar Franc Kužnik in Marija Arnske, posestnica na Poljčci.

R-p v Prečni. — Iz Novega mesta poročajo o ropu, ki je bil izvršen v hiši posestnice Marije Kresetove v vasi Hruševce, občina Prečna. Posestnica prebiva v samotni hišici, ki je dokaj oddaljena od drugih hiš. Najbrž zato si jo je vlomilec tudi izbral.

vedo zanje, odkod izvirajo. Ti kraji se nahajajo med Ilirsko Bistrico in Sv. Petrom na Krasu. Ob priliki teh spopadov so milenični aretirali mnogo demonstrantov. Oddelki milice so pomnoženi. Baje so nastali nemiri zaradi hude bede, ki vlada po teh vaseh. Iz obubožanih kmetij skušajo fašistične oblasti izterjati vse davke, čeprav jih ljudstvo ne more plačevati, ker nima denarja. — V koliko so te vesti resnične, se ne da kontrolirati. Mogoče je trošenje teh poročil samo nekak odgovor na vesti, ki jih o naših razmerah širi italijanski tisk.

Politični vstaji v liških gorah. Mnogo pristaev hrvaških emigrantov Pavelića in Perčeca je pobegnilo iz svojih domov na Hrvaškem ter so odšli v planine Like. Ti vstaji so napadali žandarmerijske postaje (recimo v Brušanih) in orožnike, napadali uradna poslopja ter je prišlo ba je med temi četami v gorovju in odredi orožnikov večkrat do pravih bitk, ki so zahtevale poleg ranjenecv baje tudi smrtnih žrtev. Ko je pritisnil jesenski mraz in je postalo bivanje v planinah na prostem neprijetno in nevarno, so se baje več teh vstajev javilo oblastem, nekaj jih je pobegnilo z gorovja na oboj stran in čez mejo v italijanski Zader, kjer so se baje sestali s Pavelićem in Perčecem. Nekaj vstajev pa je še ostalo v gorah. Med njimi je tudi nekaj inteligentov. O teh vstajih so posebno mnogo pisali italijanski listi in za njimi tudi mnogi drugi inozemski listi, ki pa so v poročilih o teh dogodkih gotovo pretiravali. Ob priliki teh spopadov policije z vstaji, se je zbralo več radičevskih kmetov iz Like, ki jih je potem bivši radičevski poslanec vodil k okrajnemu glavarju v Gospiču, kjer so izjavili: Dasi se nikakor ne strinjamo s sedanjim režimom v naši državi, obsojamo akcije teh vstajev in njih voditeljev Pavelića in Perčeca, ki uživata podporo italijanskih oblasti!

Perčec in Pavelić sta namreč res naša prijetna zatočnica v fašistični Italiji, kjer udobno živita ter preko meje vodita svoje maloštevilne pristaše v Jugoslavijo oz. na Hrvaškem. V zadnjem mesecu bivata po večini v Zadru in na Reki, ker sta tako v najbližjih stikih z omenjenimi "vstaji".

V naših časnikih so pogosto poročila o delovanju teh dveh emigrantov. Da vas poročila niso do zadnjega točna, je verjetno. V poročilih čitamo, kako sta oba v direktni službi fašizma, kako prejmeta denar od Italije, kako udobno živita po italijanskih letoviščih, kako pošiljata atentatorje in bombe v Jugoslavijo — te dni pa je del jugoslovanskega tiska objavil poročilo, da je dr. Pavelić dobesedno prodal Dalmacijo Italiji. V Zadru da se je dr. Pavelić dolgo časa pogajal z zastopniki fašistične vlade, nazadnje pa podpisal pogodbo, v kateri se dr. Pavelić obvezuje kot "vodja Hrvatov," da bo odstopil Dalmacijo Italiji, kakor hitro bo izvršil osvoboditev Hrvaške, Italija pa se obvezuje, da bo dajala "predstavniku hrvaškega naroda" in drugim političnim emigrantom vso moralno in gnetno podporo, da bodo lažje dosegli osvoboditev Hrvaške.

Ta sporazum in to pogodbo so baje sklenili v Zadru, zdaj pa bo odpotoval dr. Pavelić še v Rim, kjer se zaradi te zadeve snide na konferenco še s samim šefom kabineta notranjega ministrstva, Alojzijem Pimpeom, bivšim italijanskim poslanikom v Ankaru in Tirani, ki je bil glavni tvorec tiranskega pakta, s katerim je postala Albanija odvisna od Italije.

Opazili boste, da uporabljamo zelo pogosto besedico "baje." To pač zaradi tega, ker je vse te vesti zelo težko verjeti in ker se zavedamo, da so ta dejanja velike važnosti. Zato je vse to samo — baje resnično.

Umrli so: V Matevijeku pri Loškem potoku je umrla Debeljakova, mati profesorja in književnika dr. Antona Debeljaka, v Frankovcih v Slovenskih gorah posestnica Stefanija Šulek, v Radeni pri Bučki 82-letni kovač Jože Mittel, v Jermanovcu pa 85-letni Anton Vene, v Novem mestu 71-letni upokojeni sodni sluga Andrej Jarc, v Kranju Kristina Podgorščakova roj. Prusova.

Pismo iz Clevelanda

Draga Prosveta!

Well, volitve so v kraju in Roosevelt je zmagoval. Po tej lahki zmagi sodeč, so ameriški volilci — ne val, marveč večina — spoznali takom preteklih štirih let, da od republikancev ne morejo pričakovati kaj dobrega. Vprašanje, ki nastane, je: Ali bo ameriški delavstvo v prihodnjih štirih letih spoznalo, da je vse ena figa, ali seditjo z Washingtonu republikanci ali demokrati? Ali bodo morda še nadaljevo dosegajo "taktiki" nihanja med demokrati in republikanci ter nadomestili Roosevelta s kakim novim Hooverjem? Upajmo, da končno se bo vendar spametovalo tudi ameriško delavstvo.

Zapomnite si, dragi volilci, ki ste vrtili svoje glasovnice v Rooseveltov žakelj, kaj so vam on in horda njegovih zagovornikov obljubljali tekem svoje kampanje: "A new deal," odpravo brezposelnosti, prosperiteto in pivo. Slednje mogoče pride, toda meni se močno dozdeva, da dosti več nam današnji zmagovalci ne bodo dali. Nu, pa boste že sami videli vse "dobrote," ki se bodo odsele grmadile na vaših mizah. ... Demokrati se to pot pač ne bodo mogli izgovarjati, da svojih obljub ne morejo izpolniti zaradi omejene moči v kongresu, kajti večina je v njihovih rokah in bodo lahko storiili kar bodo hoteli. Krš pa bo v tem, se mi zdi, da ne bodo marali dosti storiti.

Socialisti smo lahko zadovoljni s volilnim rezultatom, kolikor se nas tiče. V primeri z l. 1928 smo zelo napredovali. To naj nam bo vzpodbuda za nadaljnje intenzivno delo, za temeljito pripravljanje na prihodnje predsedniške volitve. Kako bodo izpadle te volitve, bo odvisno od tega, kako se bomo pripravili na prihodnji volilni boj. Naš moto mora biti: Delati in učiti, učiti in delati brez prenehanja, kajti

brez napornega in vztrajnega dela ne more biti obilne letine.

V Clevelandu (Cuyahoga okraju) je dobil Norman Thomas petnajst tisoč glasov, malo ne štiri in pol odstotka vseh za predsedniške kandidate oddanih glasov, kar znači, da smo v Clevelandu zelo napredovali. Naši kandidati za governorja, podgovernorja in državnega tajnika (Sharts, Mandelkorn in Max Wohl) so dobili v Cuyahoga okraju: 6824, 6947 in 6800 glasov. Izmed socialističnih kandidatov v državno zbornico jih je dobil največ Joseph Martinek, namreč 7468; Louis Zorko, član kluba št. 27 JSZ jih je dobil 5557. Koliko glasov so dobili naši kandidati v državi Ohio, pa ni še znano.

Mislím, da ne bo odveč, če na tem mestu poveljimo naše mlade sodruge od soc. kluba 32. varde (32nd Ward Branch S. P.). Ni jih mnogo, a so se v zvezi temu izvršno izkazali. Dva dobro oblikovana shoda gresta na njihov kredit, dalje so razdelili tisoče izvodov soc. propagandne literature in letakov in preskrbeli potrebno število paznikov za volilne koče. Posebno delaven je bil S. Phil Yontez, ki mi je sicer zelo v sorodu, pa ga valic temu pohvalim, ker zasluži. Upajmo, da bodo ti naši mladi sodruzi ostali delavni tudi v bodoče in da bodo sčasoma postali močen steber socialističnega gibanja v Collinwoodu. Klub št. 49 JSZ je lahko zadovoljen, da je ustanovil to novo podružnico soc. stranke.

Na tiskani seji kluba št. 49 smo po daljšem času zopet videli starega sodruha Joe Kunčiča, ki se je nekaj mesecev mudil na obisku v stari domovini. S. Kunčič ni nič kaj zadovoljen s stari krajem. Pravi, da tudi tam ni nič prida za delavce, ki jih tepejo depresija, kapitalisti in diktatorji. Tudi jugoslovanski denar gre rakovo pot in ga v drugih državah nič posebno ne obračajo. V Nemčiji, pravi Joe, niso marali njegovega jugoslovanskega stotaka, katerega

se je iznebil šele v Franciji, kjer so mu dali zanj še nekaj manj kot dolar in pol. Hm, pa so nam pravili neki režimski agentje, da jugoslovanska diktatorska vlada silno vzorno gospodari. ... In dinar pada, bondi 600-milijonskega Blairrovega posojila so defaltirali, banke zapirajo, delavci so na cestah, kmetije odhajajo k zlodju. ... "Vzorno gospodarstvo," zares ...

V Collinwoodu imamo Čitalnico S. D. doma z lepo zbirko slovenskih knjig. Nekoč je bilo za to važno ustanovo mnogo zanimanja v naši naselbini, toda to je bilo NEKOČ. ... Zdaj le še bedno životarimo in vse kaže, da bo ta naša ustanova kmalu zapala za vedno. ... Ali bo res treba že zdaj kupiti venec in rože? Sodeč po klavnem zanimanju za čitalnico: Da, prav kmalu ...

Tone Podguričan.

Protestna akcija proti čikaški Tribune

Chicago. — Zadnjo soboto je množica brezposelnih delavcev protestirala pred nebotičnikom dnevnika Tribune proti uredniškemu članku, ki je bil objavljen v tem listu 9. novembra pod naslovom "The Right to Arms". Uredništvo argumentira v tem članku, da brezposelni delavci nimajo pravice do "miliceine", ker so se v dobrih časih slabo preskrbeli za slabe čase! Pri teh demonstracijah je policija aretirala Roya E. Burta, socialističnega gubernerskega kandidata pri zadnjih volitvah in še nekega drugega socialisto, ki sta vodila demonstracije.

Finančna korporacija izkazuje velike profite

Chicago. — Medse so silno padle tekom krize, toda profiti na posojila delavcem so prav tako veliki kot pred depresijo. The Household Finance Corp., ki zahteva \$3¼ obresti na mesec na majhna posojila, izkazuje \$3,250,354 profita za prvih deset mesecev tekočega leta. Profit je večji kot za l. 1930 in 1931.

Vladna elektrarna izdelala milin za farmarje

Toronto, Ontario. — Komisija, ki upravlja ogromno vladno elektrarno, največjo na svetu, je z iznajdbo novega milna postavila na laž kapitalistično trditve, da javno lastništvo in upravljanje industrij pomeni konec iniciative.

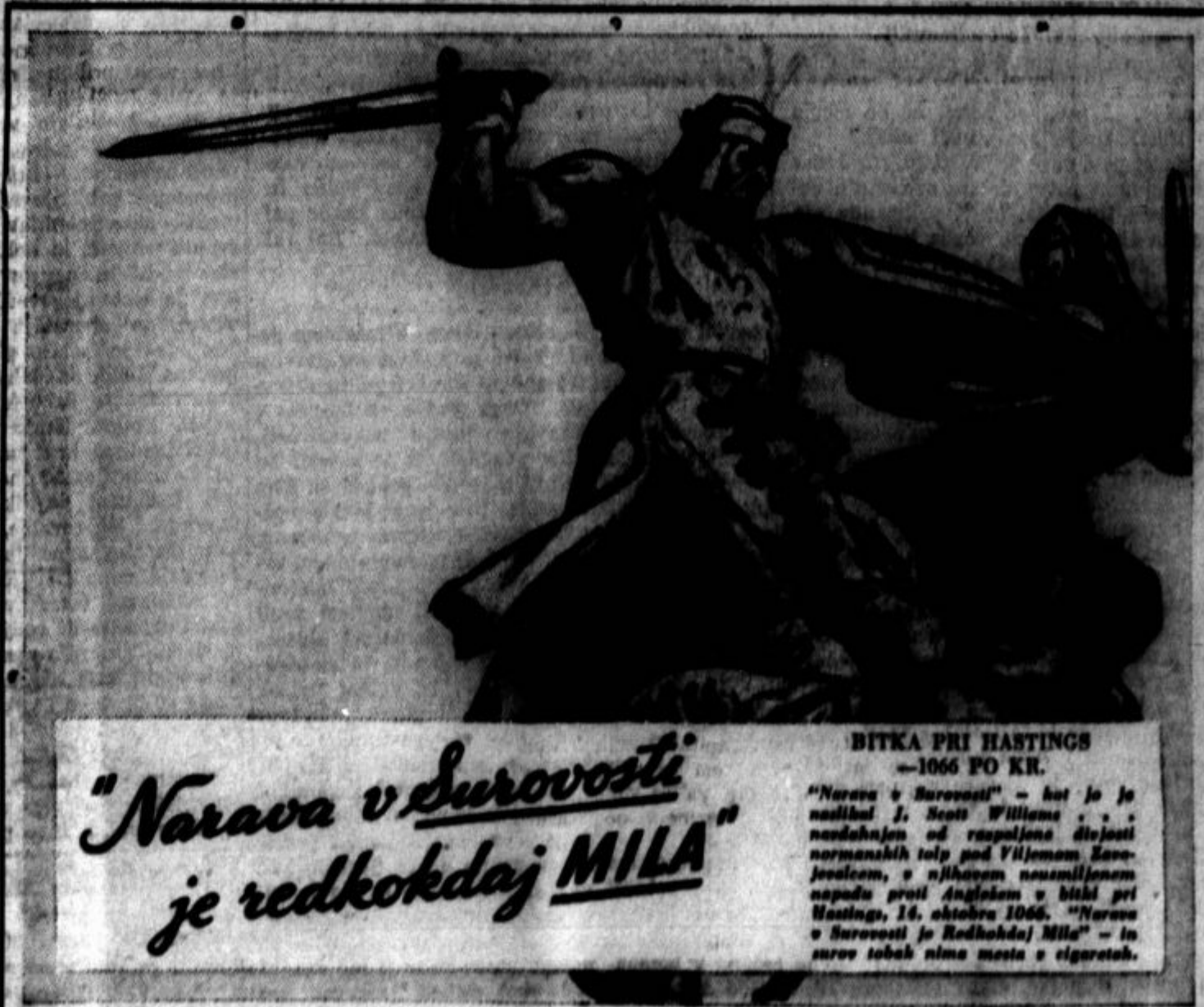
Farmarjem, ki rabijo elektriko, je naznanila, da si milin na elektriko lahko nabavijo pod ugodnimi pogoji. Namenjen je za mljenje žita za domačo uporabo. Ker je cena elektrike pod območjem vladne elektrarne zelo nizka tudi za farmarje, ki plačajo okrog tri cente za kilovatro uro (v mestih je nižja cena), jim bo milin zelo prav prišel, ker jim ne bo treba kupovati moka ali pa voziti žita v milin.

Washington se pripravlja na sprejem brezposelnih

Washington. — Če izjava novega policijskega komisarja majorja Ernesta W. Browna kaj pomeni, bo policija glavnega mesta "strogo postopala" z vsako skupino gladovnih pohodnikov, ki morebiti pride v Washington. Brown je rekel, da ima v načrtu definitivne korake, s katerimi bo policija pospravila brezposelne. Eden od teh je, da jim ne bo oskrbela ne prenočišča in ne kosila. Odstopilvi načelnik Glasford je lansko sirmo in tudi z bonusno armado postopal dokaj gentlemansko. Zato je moral tudi iti.

Pobijanje bode v kapitolu

Washington, D. C. — Distriktni komisarji so ugodili apelu in določili nadaljnjih \$100,000 za nasiljevanje brezposelnih v Washingtonu. Ta vsota se bo porabila v novembru. Ko se bo v decembru otvorilo zasedanje kongresa, bodo komisarji zahtevali nadaljnje apropiacije. Sklad \$350,000, ki ga je apropriral kongres na zadnjem zasedanju za pobijanje bode v kapitolu, je še neizpolnjen.

"Narava v Surovosti je redkokdaj MILA"

BITKA PRI HASTINGS — 1066 PO KR.

"Narava v Surovosti" — kot jo je našel J. Scott Williams ... naseljen od razpisane divjosti normanskih top pod Viljemom Zavezalcem, v njihovem neumljenem napadu proti Anglom v bitki pri Hastings, 14. oktobra 1066. "Narava v Surovosti" je Redhead Milla — in surov tobak nima mesta v cigareti.

V Luckies ni surovega tobaka — zato so tako mile

Mi kupujemo najboljši in najfinjši tobak na celim svetu — toda s tem še ni povedano, zakaj ljudje vaspovod smatrajo Lucky Strike za najmilejšo cigareto. Dejstvo je, da nikdar ne pregledamo resnice, da je "Narava v Surovosti" Redhead Milla — zato je temu finemu tobaku po primernem sta-

ranju in mljenju dana dobrota onega Lucky Strike čistilnega procesa, ki je opisan z besedami — "It's toasted". Zato pravijo ljudje v vsakem mestu, trgu in vasi, da so Luckies tako mile cigarete.

"It's toasted"
Ta največji milin Luckies

Ivan Jontes:

Imigrant Janez Mihevc

"Hmmm." Janez se je začel praskati za ušesom. "To je prav lepo, ne slliši se slabo in zdi se mi, da tvoj predlog ni baš napačen — na slabše res ne moreva priti — ampak — kje bova pa vzela denar za potovanje? Zastonj naju ne bo nihče prepeljal v Rusijo."

"O tem sem že razmišljal. Vem, da zaenkrat ne bo kruha iz te moke. Oba sva suha. Najprej bo treba dobiti delo in zaslužiti za vožnjo. Vsaj za vožnjo preko morja. Do morja bi se dalo pretrepati."

"Ampak kje bova dobila delo?"

Jovo se je zamislil.

"Poskusila bova, mogoče bo kaj," je povzel.

"Pred nekaj tedni sem bil v neki usnjarni in predelavec, žid je, je dejal, naj se večkrat oglasi, mogoče me bo uposlil. Poskusiva. Umazano delo, pri kozah, pa dandanes nas to ne more motiti. Glavno, da kaj dobis, karkoli. In pri tem se lahko časa naučiš — tudi v Rusiji ti bo prav prišlo vse. Več ko znaš, bolje zate."

Poskusila sta. Dva tedna, vsako jutro, sta čala pred tovarno in končno sta dobila, kar sta iskala — delo.

"Za tri, štiri mesece," je menil delovodja, žid, s katerim se je Janez brž sprijaznil. "Potem bodo vse zaprli in mi vsi bomo šli zopet na lov za delom. Tudi jaz."

"Da bi le štiri mesece delala," je želel Jovo. "Potem sva na konju."

Janez in Jovo sta delala v usnjarni pet mesecev. Delala in stiskala. Nobenega centa si nista upala napraviti po nepotrebnem. Le naj-potrebnije sta si privoščila. Stanovala sta v podstrešni sobici, ki ju je stala samo pet dolarjev mesečno. Kuhala sta si sama. Le na ta način se je dalo nekaj prihraniti.

O Rusiji sta se medtem mnogokrat menila. Janezu izprva ni dilašo iti tja, toda Jovo ga je polagoma pridobil za svoj načrt.

"Ne bom rekel, da je v Rusiji kot v nekakšnih nebesih," mu je govoril, "ampak gotov sem si, da je bolje kot tukaj. Za delo ne bova v zadregi tam. Pravice bova tudi več deležna, nego tukaj. Rusija je delavska država in mi dva sva delavca. Domovina nima kruha za naju, Kanada tudi ne, torej nama preostaja edino Rusija. Seveda ne bova živela tam brez vsakršnih težav, vendar sem prepričan, da bo v Rusiji čedalje bolje. Začetek je vedno težak. Pogum in delovoljne roke — to je vse, kar bova potrebovala. In to imava."

Janez je poslušal, premišljeval in pretehtaval in nazadnje odločil:

"Poskusiva. Slabše se nama ne bo moglo goditi v Rusiji kot se nama godi tukaj."

Ko je padel prvi sneg na Toronto, sta Janez in Jovo nastopila pot v deželo svobodnih delavcev. Nista trempala, kajti prihranila sta si toliko, da sta se lahko vozila kot človeka. In prav nič jima ni bilo težko pri duši. Le Janez je enkrat vzdihnil:

"Ko sem odhajal v Kanado, sem računal, da se bom po nekaj letih vrnil v domovino — s polno bisago dolarjev. Domačijo bi si kupil in oženil bi se. Pa se je vse drugače obrnilo in namesto v domovino, odhajam v Rusijo. Kdo bi si bil mislil kaj takega pred nekaj leti!"

"Kaj se hoče — življenje in razmere nas po svoje obračajo in tirajo sem ter tja. Nismo mi gospodarji svojih usod. Lahko bi bili, toda..."

"Nočemo, a?"

"Midva — da. Toda drugi — ne. Ker so veliki revčki in ne vedo, da so tudi oni upravičeni do vsega dobrega."

Približno pol leta pozneje je dobil Martin Goba pismo iz Rusije. Od Janeza. Fant se je pohvalil, da mu ni žal, ker je odšel v Rusijo.

"Ne morem reči, da se je živ tu kaj kot v nekakšnih nebesih, ker bi se lagal, mirne vesti pa zapišem, da je tukaj za delavca mnogo, mnogo bolje, kakor na primer pri vas v Kanadi ali kjerkoli drugje, saj kapitalizem povsod enako izžema in zatira delavce. Jaz sem prav zadovoljen s tukajšnjimi razmerami. Sicer tukaj ne poznamo toliko vsakovrstnega komforta kakor v Ameriki (ki pa sem ga jaz tako malo okušal, da mi je čisto tu) toda lačni nismo, nagit tudi ne in ni nam treba mesece in mesece postaviti okrog tovarn, preden dobimo delo kakor v Kanadi. Kdor hoče delati, dobi delo vsak čas in lačnemu ni treba biti. Seveda, marsičesa še nimamo, toda sčasoma bomo imeli vsega zadosti; kajti dočim pri vas tisti slavni ameriški standard leži in leze navzdol, gre pri nas vzhajati. Počasi sicer, a gotovo."

"S prijateljem Jovom delava v neki usnjarni. Na srečo sva zadnjih pet mesecev v Kanadi delala pri kozah ter si pridobila precej izkušenj in izvedenosti, kar nama je zelo prav prišlo. Več ko znaš, bolj si upoštevan v Rusiji. Izkušenih delavcev namreč primanjkuje. Prav nobene sile nam ni. V Kanado si ne želim več, saj tam smo vsi skupaj počasi in gotovo propadali. Mraz me strese, če pomislim na vse tiste siromake, ki so šli tja iskat sreče, našli pa so pogubo. Tukaj šele se človek začne zavedati, da je — človek."

"Jaz sem zadovoljen. Želim, da bi vsem delavcem bilo tako, tudi pri vas in drugod. Seveda, dokler se ne boste postavili po robu kapitalizmu, bo šlo vse s slabšega na gorše. Kaj, ko bi se ti sem prišel?"

"In še to: pretekli mesec sem se oženil. V Kanadi nisem imel sreče, ker si takega luksusa pač nisem mogel privoščiti; saj sem celo sam le z največjo težavo rinil skozi tedne in mesece. Tukaj to ni noben luksuz kakor pri vas: kdor se hoče poročiti, se lahko. Saj vsi delamo..."

(Konec)

kor vlada, z brcami, da, on je temu bitju pokazal samo mrk obraz... Če bi se tedaj sploh kaj razumelo in predvidevalo, bi tam dasi od smrti ogroženi parlament že našel nekaj energije, da bi prenehal z ubogim prepričkom, ki ga je davil in umrtvil, in bi se že pobrigal za kakšno vlado, pa naj bi bila to magari vojaška. Potem bi prišlo do boja med dvigajočo se močjo kralja in med uporniškim oz. vstaškim naklepom, in izid bi ne mogel biti niti en sam trenutek dvomljiv. Poteklo bi nekaj kapljic krvi, ali izid bi bil pri zvesti armadi, pri policijskem zboru in pri karabinierjih, absolutno gotov: pri pravih topovskih streljih bi fantovska klapa takoj skopnela in izginila kakor šumeč gorski potok."

Ce ni bila dosega moči fašizma nič drugega kakor v neparlamentarnih oblikah izvršena izprememba kabineta, pri čemer je vlada prešla od ene skupine meščanstva do druge skupine, je vendar povišala buržoazija svojo pripravljenost na obrambo kot razred, vsaj za neko politiko na kratek vpogled, ker vodi zdaj svoj razredni boj brez ovir zakonitosti, one zakonitosti, ki so jo izključevali in izsilili fevdalizem in je značila največjo zgodovinsko dejanje meščanstva.

Z vsem tem omenjenim nečemo niti za trenutek oporekati dejstvu, da znači pohod na Rim razdobje italijanske politike. Kdor se nahaja v središču državnega aparata, ima že s tem samim dejstvom ogromna sredstva moči, pa četudi je prišel na to mesto samo s sokrjavo kaknega nezvestega čuvaja. Pravilno stori, če datiramo fašistični režim od oktobra 1922, samo prenehati mora z govorjenjem o odločilnih bojih, pogumu in zmagah.

Fašizem je odpravil odtlej državno ustavo. Iz ministrskega predsednika, ki je potreboval zaupanje parlamenta, je nastal praktično neodstavljeni kancler. Na mesto poslanske zbornice, ki je izvajala iz tujih volitev vseh moških državljanov, je nastopilo zborovanje, katerega člani imenujejo veliki fašistični svet, — poleg česar se mora izvršiti še — kot nekakšen preostanek prejšnje volilne pravice — neka potrditev po takozvanih volilnih, ki dobi en listek z "da" in enega z "ne". Komur je ljub njegov življenjski obstoj, ta uporablja listek z "da", ker je tajnost glasovanja urejena tako, da lahko volilni urad vedno ve, kako je kdo glasoval. Potem imajo samo še fašistične liste, in ti smejo objaviti in tiskati samo ono, kar dovoli fašistični tajnik dotične province. Zborovalne, združevalne in stavkovne pravice ni, obstajajo samo fašistični prisilni sindikati (strokovne organizacije), katerih vodje imenuje vlada. Znižanja med v zadnjih štirih letih navajajo oficijelno 40 in več odstotki. V sodni upravi so odpravili porotna sodišča in so uvedli že leta 1869 odpravljeno smrtno kazen, zmanjšali so pravice zagovora, in od novembra 1926 posluje še

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (Sept. 30, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmeta, je mogoče ustavljeno, kar ni bli plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmeta, je mogoče ustavljeno vred naplato na slova, plačite nam dopolnilo in navedite stari in novi naslov.

Nali zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$2.00 in za pol leta po \$1.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Cleveo na leto \$7.50, pol leta \$3.75, in člane \$6.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za celo leto po \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za polnino.

Mladinski list stane za celo leto \$1.20.

Upravišče "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

MAGIČNA PREPROGA

Kakor je različnost pomembna v navadnem življenju, isto velja tudi kar se tiče radijskih programov. Zelo odlični in raznovrstni radijski program vam nudijo izdelovalci Lucky Strike cigaret.

The Magic Carpet ali "Magična preproga" kakor se imenuje ta program, ki se oddaja trikrat na teden in prinaša prebivalcem širom Zdr. držav godbo svetovno znanih orkestror. Poleg teh godbenih točk imate ob torkih zvečer priliko slišati zanimivo dramatisacijo izrednih slučajev, katere so razvozlali agentje od United States Department of Justice. Vsaka teh dramatisacij je resničen dogodek povzet iz zapisov, ki so shranjeni v United States Bureau of Investigation. Vsled gotovega vzroka se pri tem rabijo seveda le izmišljena imena.

Ob četrtkih zvečer nudi ta program poslušalcem izredne in moderne humoristične pripovedke, ki so smeha polne, in katere proizvaja baron Munchausen. Pravo ime tega barona je Jack Pearl, ki je vsled svoje točke "Ali ste bili tam" povzročil pravo senzacijo med poslušalci radija.

(Cr. K.)

ANEKDOTE

V neki ameriški kliniki so prepeljali pravkar operiranega pacienta v njegovo sobo. Ko se je zbudil, je čul, kako se v njegovi sobi pogovarjata dva druga pacienta. "Ali so vas tudi operirali," vpraša eden izmed pacientov. "Seveda," odgovori drugi, "celo dvakrat. Profesor je velik strokovnjak, toda silno pozabljiv. Vse je šlo v najlepšem redu, toda po desetih dneh so me napadle bolečine. Preiskali so me in so mi še enkrat odprli telo. Profesor je namreč v mojem trebuhu pozabil kos vate."

"Z mano je bilo podobno," je dejal prvi, "samo da je bil pozabil v mojem trebuhu pinceto." V trenutku se odprejo vrata, profesor vstopi in vpraša: "Oprostite, ali je kdo slučajno videl moje naočnike?" Tedaj se je novo operirani pacient onevestil.

Dva zdravnika sta stala na cesti. Mimo gre pogreb. "To ni od mene," pravi prvi zdravnik. "Tudi od mene ne," odgovori drugi. "Od kdaj pa imava novega tovariša v mestu?" pravi prvi.

Mož je prišel k zobozdravniku. "Zob je treba izdreti," pravi zdravnik, "a ne bojte se. Dam vam injekcijo in ne boste niti opazili." — "Povejte to komu drugemu," pravi mož, "jaz sem sam zobozdravnik."

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojem prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Izdelovalci Lucky Strike cigaret rabijo za izdelovanje svojih cigaret samo najfinjši tobak. Toda to še ne pojasni dovolj, zakaj smatrajo ljudje širom te dežele Lucky Strike cigarete za najmilejše. Ko je tobak dovolj uležen in dozoren, se pri izdelovanju cigaret uporablja sistem praženja in ultra-vijolične žarke, ker izdelovalci Lucky Strike spoznavajo resnico, da narava v surovosti je redkokdaj mila. Zato pa ni surovega tobaka v Luckies, ker so pražene.

Ta sistem praženja je bil upeljan edino za Lucky Strikes in nobene druge cigarete ga nimajo, zato so Lucky Strikes splošno znane kot resnično mile cigarete.

Vsled tega ni čudno, da so programi "Magične preproge" tako zabavni. Take fine cigarete so vredne najboljšega programa, še posebno ker izdelovalci Lucky Strike cigaret stalno stremijo za tem, da vam nudijo kar najbolj zabavne in užitekopolne programe na radio.

(Adv.)

NA PRODAJ JE—nova in stara oprava, peči, blazine. Postelje najceneje v mestu, na 2862—W. 21 St., Chicago, Ill.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebuje agencijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklopu 9. redne konvencije se vsak lahko naroči na list Prosveta in prijete eden, dva ali tri člane in to enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa člane, za člane III. redne \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člane še plačajo pri anketah \$1.30 za tednik, se jim to prijete k naročnini. Ni prijetejemo enega, dva ali tri člane k eni naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list drag za člane S. N. P. J. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini, ki bi rad štiral list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Član listu Prosveta je:

Za Zdr. državo in Kanado \$6.00	Za Člane in Chicago je.....\$7.50
1 tednik in.....4.00	1 tednik in.....6.50
2 tednika in.....3.00	2 tednika in.....5.10
3 tednika in.....2.00	3 tednika in.....3.90

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

Pojasnilo:—Vsak, kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako namamiti upravištvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravištvu sniti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljite naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

Ime.....Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov moje družine:

Ime.....Čl. družstva št.....

Ime.....Čl. družstva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabita za vsesilice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Člane zmerna, unifako delo prve vrste

Želite po informacije na nadov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

PONOH NA RIM

28. oktobra t. l. je preteklo deset let, odkar so fašisti izvedli svoj zgodovinski pohod na Rim. Dovolj časa bi bilo, da bi se stvorila okrog tega dejstva majhna plast legend, ali pohod na Rim ni splošna legenda, ali pohod na Rim ni splošna legenda, ali pohod na Rim ni splošna legenda: prišel je kar takoj na svet še pobarvan s plastjo legend. "Legenda" se pravi doslovno: "ono kar se mora brati." Kako je to treba čitati, s tem se je fašizem bavil že od pričetka v veliki meri, kajti njega vodja je bil vendar častnikar (in je prav dobro poznal vrednost olepševanja (dekorative) in krilatice. On je bil in je močnejši v na živo telo prikrojeni legendi, ki jo po domače imenujejo "bluff".

Kako pa naj vendar govorimo o bluffu vprico dogodka, čigar učinki in posledice delujejo še po desetih letih neprekinjeno dalje? Ali ni mar pohod na Rim rojstna ura vladnega fašizma? Da, seveda, rojstna listina je prava beseda. Otroci živijo brez rojstnega lista. Vpis v seznam prebivalstva je samo nekaka formalnost, nekakšna ceremonija, in nič drugega tudi ni bil pohod na Rim. Bluff bi bil poizkus prikazati ga kakor dokaz ali razvoj moči, ki jo je nova vladna tvorba dosegla ali izvajala. Kajti fašizem ni imel take moči, da bi lahko dosegla kaj proti italijanski vojski in italijanski policiji. Vsa njegova moč je bilo stokanje in pobeg izpred praporov vladajočega sloja, ki mu je bilo zaupano varstvo zakonitosti.

Fašisti so imeli v oktobru 1922 v zbornici 30 mandatov. Umetna gesta pohoda na Rim naj bi napravilo to neznatno manjšino našli ljudje vsako jutro ustrezajočo vladanja. Zaradi tega

ga so se morali fašisti ustrojiti tako, kakor da bi bili zmogni, da si lahko vlado vzamejo v svoje roke s silo, in imajočiji državne oblasti so morali storiti tako, kakor da bi jim to verjeli. Tako je nekaj desetstisočev črnih arjev dvignilo prah mnogih deželnih cest, in posledica tega je bila ministrska sprememba. Pri tem je šlo za ministrsko predsedstvo, ki so ga ponujali tako kakor kitalo pivo. Saj je bil parlamentarni položaj Italije tedaj vendar povsem hrom in okrnjen, ker tedanj dve številčno najmočnejši stranki, to je socialistična in katoliška stranka, sami nista hoteli niti prevzeti vlade niti nista dopustili, da bi jo izvajal kdo drugi.

26. oktobra je odstopilo drugo ministrstvo Facte. Od polnoči k 28. oktobru so mobilizirali pa fašisti. "Ura odločilne bitke je prišla!" — je rečeno v bombastičnem oklicu izpod Mussolinijevega peresa. 28. oktobra zjutraj stoji kakih 6000 črnih arjev pred Rimom, ob 10.20 uri je proglašeno nad Rimom obsedeno stanje, dve urji pozneje je preklicano, popoldne 29. oktobra pa je bila poverjena Mussoliniju, ki je čakal v Milanu v bližini švicarske meje na potek stvari, se-stava novega ministrstva in 30. oktobra dopoldne že prispel Mussolini z brzovlakom v glavno mesto, naka se je ta slavna "epopeja" zaključila s poklonitvijo pred kraljevskim gradom. Od 28. do 31. oktobra je trajal dohod črnih arjev, ki so našle odprta vrata in od začudenja odprte gobce, če že ne tudi roke. To je bil ves pohod na Rim.

Da, ali pa je vse to izteklo kar tako brez motenj in spopadov? No, nekaj mrtvih je že bilo. Mnogo dni za pohodom so našli ljudje vsako jutro ustrezajočo vladanje. Zaradi tega

na cestah Rima. V mestnem delu Pratti so našli neko povsem zvezano in strašno izdelano truplo. Črne araje so benele v jutranjem zraku nekaznivosti. Ali v glavnem so se zatekli in zgrnili ti junaki pohoda na Rim v benice in v druge lokale močnih zabav. Svetovna zgodovina je dilača bolj po neplačanem zapitku kakor pa po krvi. Inozemstvu je sporočal dopisni urad "Stefani", da je dospel Mussolini v Rim v letalu, in meščanski tisk je videl v tem "visok simbol". Simboli te vrste tvorijo odtlej zelo priljubljen izvojni predmet fašistične Italije.

Ali nihče pač ne bo oporekal dejstvu, da je po teh oktoberskih dneh pokazala italijanska politika drugačno lice? Seveda, kar se je dogajalo prej in kar je dovojevala ali pa trpela nezvestna vlada, se je dogajalo zdaj po nalogu vlade in se ji nič več ni šlo kot slabost, marveč kot moč. Protivnosti zakonom, ob katerih je izkpravela italijanska parlamentarna vlada, so predvsem odebile fašistično vlado. Že pred pohodom na Rim je bil del državi pripadajočega izvrševanja oblasti in moči v rokah stranke "Fasci", po pohodu pa jim je izročila monarhija celokupno državno moč. Fašizem si tega daru ni izsilil; monarhija je imela stokratno moč, da ga fašistom ubrani. O onih dneh piše neki visok uradnik v italijanskem prosvetnem ministerstvu, ki si je nadel psevdonim Filaret:

"Če bi imela vlada samo malo pojma, kako pravzaprav stojijo stvari, bi fašisti pohoda na Rim niti ne poizkusili ne. Zmagoviti fašizem nam nudi goj bajko, če hoče trditi, da je kaj izvajal, nadkrilil ali premagal. On je samo traktiral nekaj paraličnega, kar se je imenovala vlada in se je izdajalo ka-